

- निरुं च विभुम्" मङ्गलं०५० । "सुखमनिर्गुणो महान्" विष्णु० । निर्गताः सुखाः शीघ्रादयोऽपादयो वा बभूवुः प्रा०५० । २ सुखहीने त्रि० वैशेषिकगते २ सुखादौ "सुखादिनिर्गुणक्रियः" भाषा० ।

निर्गुणही स्त्री निर्गता सुखाद् सुखत्वात् निरा०त० गौरा० स्त्री० । (निविन्दा) इत्ये चरटीकायां मधुसूदनः ।

निर्गुणही स्त्री निर्गुणति सुख-रक्षायां क प्रयोगः । निर्गता सुखात् वेदनाद्वा स्त्री० । नीलशेषाक्षिकायां (निविन्दा) इत्ये अमरः । "त्रेतनोऽप्युपदेशात् निर्गुणही द्विविधा भवति" २ अरहाटे २ पञ्चकन्दे पिकः । "समूहकव-लादाः निर्गुण्यः स्वरस्यैव तम् । सिद्धं पीत्वा जय-कोषो निर्यापिर्भाति देवकम्" चक्रद० ।

निर्गुण्ड त्रि० निर्+गुह-ङ् । १ संदत्ते २ निमान्गुणे २ इत्य-कोटरे ३० चन्द्रभा० ।

निर्गुण्य इति निर्गतो यन्त्रेभ्यः निरा०त० । १ अपचये दिनम्बरे २ शोभभेदे २ द्युतचरे २ सनिभेदे च भेदि० । ३ निर्गुणे ५ मूले इतिः सहाये ७ निर्गुणं गते त्रि० हेमच० । तत्र अपचयस्य वक्ष्यपन्थिग्न्यत्वात् पुनेर्हृदयपन्थिग्न्यत्वात् च तदात्मसु "आक्षराभाष सुमथोनिर्गुणा अप्युक्तमे" भाग० १।०।४ "आक्षोपाध्याकार्क्यनिर्गुणनिमित्तनि-मकेवैतैः" इ० सं० ५।१५०। आर्क्ये च । निर्गुण्यस्य अपचये पु० निष्कवे वक्ष्यरहिते त्रि० लटाचरः ।

निर्गुण्यन न० निर्+गुणि-कोटिस्ते लुट् । नारचे अमरः निर्गुण्यक पु० निर्गतो यन्त्रिर्वक्ष्यपन्थिग्न्यस्य च प्रा०५० ।

१ अपचये २ निर्गुणे २ पन्थिहीने च त्रि० चन्द्रभा० "कोऽपि कचक्षिन् निर्गुण्यकपक्षोचितात्ता मदहः शिष्टोऽहृतमः क्षमभेदेव प्रत्यपद्यत" द्युतकृपा० ४ जेन-उन्मथितां क्षियां स्त्री "इत्युपाटिकादां गते नित-म्वर्ती निर्गुण्यकाप्रवर्तनोपनीतां पादे पराजयक्षिन्" द्युतकृपा० ।

निर्गुण्य त्रि० निर्+गुह-कर्मणि शब्दः । निर्वेन यहीतं-यम्ये "असूक्ष्ममन्त्रसुखमहेक्षमनिर्गुण्यम्" इ० चप० । निर्गुण्ट त्रि० निर्गतो चटो बभूव प्रा०५० । १ चटयन्महेदे २ राजाचरन्महद्वे मन्द० । २ वक्ष्यजनसंकीर्णहृदे हारा० । अभवे जयवी० । ३ घटाभावे चप० ।

निर्गुण्ट निर्+गुटि-चप् । १ यन्त्राणां क्षणीयत्वे २ निर्वह्यो च मन्दार्थे च ।

निर्घात इ० निर्+घन-वज् । पयशाजमपयस्य ममनाद्-

मनो पतनजन्मे मन्दभेदे तद्वत्तत्वादिनं इ० सं० १८५-उक्तं वचा "पयसः पयसाभिपद्यतो गगनादवनो यदा वनापतति । अवति तदा निर्घातः च च पापो दीप्त-विह्वलतः । अर्धोदयेऽपि करिष्यकपधनियोपाकुना-वचिभ्ये घ्नाः । आ प्रहरादुकोऽनाभिसुपङ्ग्याः कूपो-रांश्च । आ मध्याह्नाज्जोपवेयिनो माकृषांश्च पीडयति । वैश्वजलकदांस्तृतीये शौरान् प्रहरे चतुर्थे च । अस्तं वाते नीचान् प्रथमे वामे निहन्ति वक्ष्यानि । रात्रौ द्वितीयवामे पिशाचपद्मान्निपीडयति । तुरगकरिष-कृतीये विनिहन्त्यादुवाग्निचतुर्थे च । भैरवजर्जरयन्त्रो वाति यतस्तं द्विं हन्ति" । "निघाते भूमिचकने ज्योतिषाक्षोपवर्जने । एतान्मात्रिकान् विद्यादनध्या-यान्मतावपि" मनुः । "निघातोपैः कुञ्जवीनान् जि-घातुः" रघुः । "उक्तापाते च निर्घाते तत्रैवाकाशव-र्ण्ये । सिद्धे सर्वे विनिर्दिष्टे न कुञ्जान्मङ्गलक्रियाम्" ज्योतिषतन्त्रे गर्गः ।

निर्घातन न० निर्+घन-कार्क्ये चिप्-भावे लुट् । सुश-तोक्ते सन्निध्याद्ये क्रियाभेदे यन्त्रकर्मणि च निर्घा-तनपूरवक्ष्यनेत्यादिना च हिप्र निर्घातनञ् कर्षं कार्यं तत्ताह "उक्तुञ्जितं जित्वा निर्घातवेत् जेदनीयस्यम् । जेदनीयस्यान्मवि कुञ्जिष्यः कक्षावक्ष्यपयम् कान्तर पतितानि च हस्यक्यं दयामार्गं हस्यनेवापहर्तुं प्रयतेत । अहन्तुञ्जितयस्यानि जेदनीयस्यानि च । अनिघाताणि ज्ञानीवात् भूत्रन्त्रेदाहवम्यतः" ।

निर्घुञ्ज त्रि० निर्गता हवा दवा बभूव । निर्देवे "वक्ष्यीया-ज्यतिनिर्घुञ्जः" मार्कण्डेयपु० ।

निर्घोष पु० निर्+घन-घञ् । यन्त्राभावे अपरः "वक्ष्या-नीः जोमधामाव विह्वान्" । "श्रिग्वगच्छोरनिर्घो-षम्" इति च रघुः । [विजने ।

निर्ज त्रि० निर्गतो जनो बभूव प्रा० ५० । जनैरनाकीर्णं निर्जदं पु० निर्गता जरा बभूव । १ देवे २ जराग्रन्थे त्रि० । ५५० । २ चकते न० । जराग्रन्थ गोचलेऽपि आजादौ प्रत्यने परे वा जरमादेवः निर्जरयो निर्जरी । आर्हत-मतविद्धे लीलाजीवादिषु सप्तकु पदार्थेषु ३ पदार्थभेदे आर्हतग्रन्थे २८५४० उच्यते । ५५४५० ३ तावप्यर्थं च स्त्री भेदि० । [राक्षसि ।

निर्जरसर्षप पु० निर्जरप्रियः सर्षपः प्रा०५० । देवचर्षे निर्जरायु पु० निर्गतो जरायुतः निरा०त० । जरायुतो